DIN LUPTA COMUNĂ A MASELOR POPULARE ROMÂNE ŞI A NAŢIONALITĂŢILOR CONLOCUITOARE DIN NORDUL TRANSILVANIEI PENTRU TRIUMFUL DEMOCRAŢIEI

(23 AUGUST 1944 — 6 MARTIE 1945)

Odată cu victoria insurecţiei antifasciste din august 1944, care a constituit o strălucită încununare a eroicei lupte revoluţionare purtată de oamenii muncii, de toate forţele progresiste ale societăţii în frunte cu Partidul Comunist Român, poporul nostru a păşit în faza revoluţiei populare, în care vor fi înlăturate una după alta dominaţia imperialistă, jugul exploatării moşierimii şi al burgheziei. Evenimentele începutului revoluţiei populare trebuiau să consfinţească, pentru prima oară în istoria ţării, victoria spiritului cu adevărat democratic, izbînda vrerii şi hotărîrii celor mulţi şi asupriţi. Şi tot aşa, ca de atîtea ori în decursul veacurilor, în lupta pentru cucerirea puterii democrate, toate forţele cinstite, progresiste, democratice române şi a naţionalităţilor conlocuitoare (maghiari, germani, sîrbi şi alţii) s-au mobilizat într-un larg front comun împotriva duşmanului comun: războiul, fascismul, reacţiunea.

În cuvîntarea rostită cu prilejul sărbătoririi a 25 de ani de la instaurarea guvernului democratic dr. Petru Groza, tovarăşul Nicolae Ceauşescu referindu-se la lupta comună a oamenilor muncii români şi a naţionalităţilor conlocuitoare pentru triumful democraţiei arăta: „Sărbătorind azi marea victorie de la 6 martie 1945 putem afirma cu mîndrie că ea este rodul luptei eroice a clasei noastre muncitoare aliate cu ţărănimea, cu intelectualitatea şi celelalte categorii sociale, rezultatul luptei unite a oamenilor muncii români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi, desfăşurată sub conducerea Partidului Comunist Român ... În mod deosebit doresc să menţionez aportul valoros al oamenilor muncii de naţionalitate maghiară, germană, sîrbă, precum şi de alte naţionalităţi, care, alături de oamenii muncii români, au luat parte la toate bătăliile împotriva reacţiunii, pentru un guvern democratic popular. În aceste mari acţiuni revoluţionare, ca de atîtea ori în trecutul de luptă comun, unitatea oamenilor muncii, fără deosebire de naţionalitate, s-a dovedit a fi o forţă de neînvins“ [1].

Cele 196 de zile şi tot atîtea nopţi ale luptei acerbe pentru puterea democratică din august 1944 pînă în martie 1945, au înregistrat nenumărate cazuri şi exemple ale înfruntării dure între forţele democraţiei, indiferent de naţionalitate şi cele ale reacţiunii de orice neam.

---

[1] *Scînteia*, 7 martie 1970.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu toate că insurecția din august 1944 a avut caracterul unei revoluții democratice și antifasciste, ea nu a afectat însă baza economică și socială a regimului burghezo-moșieresc. Din punct de vedere politic forțele reacțiunii dețineau încă poziții importante atît în guvernul de la 23 august, cît și în celelalte două formate pînă la 6 martie 1945; aparatul de stat se afla în majoritatea lui în mîinile elementelor antonesciene sub oblăduirea cărora se reactivizau organizații reacționare, legionare etc. Față în față cu voința maselor de a asigura o dezvoltare democratică țării, se situau deci forțele reacțiunii interne grupate în jurul monarhiei, care se bucurau de sprijinul cercurilor imperialiste internaționale. Scopul reacțiunii era menținerea în orice chip a vechilor rînduieli, iar pentru a-și atinge țelul ea nu pregeta să utilizeze cele mai felurite metode și forme ale sabotajului politic și economic, ale terorii și intimidării, ale constrîngerilor economice și ale înfometării, ale atacurilor perfide și huliganice etc.

Imediat după 23 august 1944, regrupîndu-și într-un timp extrem de rapid forțele în noile condiții ale legalității, Partidul Comunist Român a făcut o analiză științifică a condițiilor noi în care începuse să se dezvolte revoluția, dovedindu-și și în aceste împrejurări de luptă intensă capacitatea politică și forța organizatorică, autoritatea și influența sa crescîndă în rîndul maselor. În aceste condiții, Partidul Comunist Român, celelalte forțe antifasciste, democratice și politice aveau ca obiective principale de luptă următoarele: „mobilizarea tuturor forțelor poporului în scopul ducerii războiului pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei și participarea în continuare, alături de Armata Sovietică, la lupta pentru victoria finală, împotriva fascismului; intensificarea luptei maselor largi populare, a tuturor forțelor democratice și politice pentru apărarea intereselor celor ce muncesc; înfăptuirea unor reforme economice și, îndeosebi, a reformei agrare; democratizarea țării, instaurarea unui guvern care să garanteze realizarea tuturor acestor țeluri“ [2].

În împrejurările zilelor istorice cînd alături de trupele sovietice, trupele române duceau lupte grele pentru eliberarea părții de nord a Transilvaniei, Partidul Comunist Român a adresat în septembrie 1944 o înflăcărată chemare maselor populare din teritoriul cotropit de trupele fasciste, chemîndu-le la acțiuni hotărîte împotriva dușmanului. În chemare, printre altele se spunea: „Patrioți români din Ardealul cotropit: distrugeți căile de comunicații în spatele cotropitorilor, dezarmați-i, predați-i Armatei Române și Armatei Roșii sau nimiciți-i. Țărani români și maghiari, nu dați vite și căruțe pentru retragerea hitleriștilor, nu-i găzduiți în satele voastre, loviți-i din toate părțile“ [3]. Ecoul chemărilor Partidului Comunist Român nu a rămas fără urmări. Organizațiile locale ale partidului, comuniștii români, maghiari, germani au mobilizat masele populare la luptă împotriva ocupanților fasciști. La începutul lunii octombrie 1944, într-un manifest al comuniștilor din Carei tipărit în limba maghiară se

---

[2] *Idem.*

[3] Arhiva Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., Cota a XVIII — 24.

lansa următorul apel: „Muncitori, tovarăşi, luptaţi împotriva tîlharilor nazişti, soarta voastră este în mîinile voastre“ [4].

Frontul larg al luptei duse pentru eliberarea întregului teritoriu al României a cuprins nu numai ţărănimea, muncitorimea, intelectualitatea şi alte grupări democratice române, ci şi oameni ai muncii din rîndurile naţionalităţilor conlocuitoare, care şi-au unit cu toţii eforturile în lupta grea dusă împotriva armatelor fasciste ocupante. În partea de nord-vest a ţării, în timpul ocupaţiei hitleristo-horthyste, oamenii muncii de diferite naţionalităţi s-au convins încă odată că numai printr-o luptă comună îşi vor putea dobîndi drepturile şi libertăţile democratice, la care demult aspirau. În mobilizarea lor la lupta pentru alungarea din ţară a armatelor fasciste, un rol bine definit l-au jucat organizaţiile democratice ale naţionalităţilor conlocuitoare. Organizaţia democratică MADOSZ (încă la începutul lunii octombrie) a lansat un apel către populaţia maghiară, cerîndu-i să sprijine cu toate forţele lupta de eliberare a nordului Transilvaniei. În apel se preciza că „Madosz-ul sprijină din toate puterile eliberarea Transilvaniei de nord, a poporului român şi a fraţilor noştri maghiari şi secui de domnia banditilor hitlerişti şi a magnaţilor maghiari reacţionari“ [5].

Partidul Comunist Român, chiar din primele zile ale revoluţiei populare, şi-a stabilit strategia şi tactica sa de realizare a unei largi coaliţii de forţe şi în strînsă interdependenţă de obiectivele majore ale revoluţiei. În aplicarea acestei tactici, P.C.R. a manifestat supleţea necesară, împletind politica de alianţe cu demascarea şi combaterea acelor poziţii şi acţiuni care contraveneau ţelurilor comune propuse: în acelaşi cadru, sistemul de alianţe a cunoscut o pronunţată dinamică, în funcţie de evoluţia raportului de forţe şi de natura obiectivelor urmărite [6].

Organizînd lupta întregului popor român pentru susţinerea efectivă a războiului dus alături de Puterile Aliate împotriva Germaniei hitleriste şi pentru democratizarea vieţii social-politice a ţării, partidul comunist considera că acestea erau părţi constitutive ale unui proces revoluţionar de desăvîrşire a transformărilor burghezo-democratice a căror înfăptuire avea să deschidă calea trecerii la revoluţia socialistă [7]. Revoluţia populară urmărea împlinirea unor arzătoare idealuri de libertate şi progres, care interesau imensa majoritate a poporului nostru, reuşindu-se astfel unirea sub steagul clasei muncitoare a unor largi forţe social-politice, indiferent de naţionalitate, apartenenţă politică, confesiune religioasă etc.

Partidul Comunist Român a acordat o deosebită atenţie organizării şi întăririi unităţii de acţiune a clasei muncitoare, forţa socială căreia îi revenea rolul conducător în revoluţie. Ca urmare, la 1 septembrie 1944 delegaţiile Comitetelor Centrale ale Partidului Comunist Român şi Parti-

---

[4] Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 29, dosar 8867, fila 221.

[5] *Scînteia*, 7 octombrie 1944.

[6] Aron Petric, *6 martie — eveniment memorabil în istoria poporului român*, în *Anale de istorie*, nr. 1/1970, p. 4.

[7] *Alianţa clasei muncitoare cu ţărănimea muncitoare în România*, Editura Politică, Bucureşti, 1969, p. 273.

https://biblioteca-digitala.ro

dului Social-democrat se constituie în Comisia de organizare a mişcării sindicale unite, pas important pe calea înfăptuirii treptate a unităţii politice a clasei muncitoare din ţara noastră [8]. S-a reorganizat Uniunea Tineretului Comunist pentru a antrena tineretul muncitor din fabrici, de la sate, din şcoli şi facultăţi la refacerea şi democratizarea ţării. Reprezentînd marea majoritate a populaţiei ţării, ţărănimea era vital interesată în realizarea transformărilor democratice, constituind o mare rezervă de energie revoluţionară. Tocmai de aceea, P.C.R. a acordat o mare atenţie organizării maselor de bază ale ţărănimii şi comitetelor ţărăneşti, extinzînd şi întărind Frontul Plugarilor, organizaţie democrată cu largă adeziune la sate.

Organizarea clasei muncitoare, a ţărănimii a influenţat puternic şi alte categorii ale populaţiei (mica burghezie orăşenească, intelectualitatea) care s-au încadrat în organizaţii de masă cu caracter antifascist ca Apărarea Patriotică, Uniunea Patrioţilor. Concomitent a luat o dezvoltare de mari proporţii organizaţia democratică a oamenilor muncii maghiari — MADOSz (din noiembrie 1944: Uniunea Populară Maghiară), care a depus o activitate susţinută în rîndurile muncitorilor, ţăranilor şi intelectualilor maghiari, aducîndu-şi un important aport la lupta pentru democratizarea ţării. Desfăşurarea activităţii acestor organizaţii de masă, sub îndrumarea politică a partidului comunist (căruia i-a recunoscut rolul conducător), a asigurat orientarea lor pe linia intereselor poporului, a revoluţiei [9].

Evoluţia vieţii social-politice în ţară, ca şi desfăşurarea evenimentelor pe plan internaţional, la cîteva săptămîni după insurecţie, dovedeau că Blocul naţional-democrat devenea tot mai mult o coaliţie politică depăşită, deoarece partidele „istorice“ nu înţelegeau să îndeplinească nici obiectivele care fuseseră aşezate la temelia sa, îndeosebi în ceea ce priveşte instaurarea unui regim democratic, cu toate că primul guvern Sănătescu constituit pe baza B.N.D. a luat în primele zile o serie de măsuri pozitive: lichidarea legislaţiei fasciste la 31 august 1944 şi revenirea la Constituţia din 1923, curăţirea întregului teritoriu al ţării de trupele hitleriste-horthyste. Dar apoi, miniştrii dominaţi de liderii P.N.Ţ. şi P.N.L. au început să se situeze pe poziţii tot mai reacţionare, frînînd acţiunile pentru defascizarea aparatului de stat şi intronarea unui regim cu adevărat democratic.

Partidul Comunist Român sesizînd aceste carenţe a cerut lărgirea cadrului politic al Blocului naţional-democrat, propunînd includerea tuturor organizaţiilor politice şi de masă cu caracter democratic (Sindicatele Unite, Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioţilor, Madosz-ul etc.) şi formarea unui guvern care să exprime raportul de forţe social-politice din ţară. Baza programatică a noii grupări de forţe denumită Frontul Naţional-Democrat urma să o constituie platforma, al cărei proiect a fost elaborat de Partidul Comunist Român la 24 septembrie 1944 şi care cuprindea

---

[8] A. Petric, Gh. Ţuţui, *Unificarea mişcării muncitoreşti din România*, Editura Academiei, Bucureşti, 1968, p. 51.
[9] *Anale de istorie*, nr. 1/1970, p. 8.

https://biblioteca-digitala.ro

obiective cu caracter general-democratic, care interesau imensa majoritate a poporului: instaurarea unui guvern democratic, sprijinirea prin toate mijloacele a războiului antihitlerist pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei fasciste, înfăptuirea reformei agrare, refacerea economică a ţării şi îmbunătăţirea condiţiilor de trai ale oamenilor muncii, promovarea unei politici de egalitate în drepturi şi prietenie între poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare ş.a.m.d. În domeniul relaţiilor externe se preconiza o politică de prietenie cu Uniunea Sovietică şi cu celelalte ţări democrate [10].

Reprezentînd voinţa imensei majorităţi a poporului, platforma lansată în numele Frontului Unic Muncitoresc la 2 octombrie 1944 a întrunit (în cîteva zile) adeziunea largă a grupărilor şi organizaţiilor democrate, a mişcării sindicale, a Uniunii Tineretului Comunist, a Frontului Plugarilor, a Uniunii Patrioţilor, a Apărării Patriotice, a Madosz-ului şi a altor organizaţii democratice. În acest sens, un document semnificativ a fost elaborat la 4 — 5 octombrie 1944 în cadrul dezbaterilor ce au avut loc la Bucureşti în sînul Madosz-ului. După două zile de dezbateri organizaţia Madosz a hotărît să adere cu toată însufleţirea la platforma F.N.D. În documentul publicat de Madosz la 6 octombrie 1944 se spune printre altele: „Poporul român a pornit pe calea de a-şi lua soarta în propriile mîini — după răsturnarea regimului de teroare fascisto-hitlerist. Noi, ungurii din România nu putem despărţi pentru nici un moment soarta noastră de soarta fraţilor noştri români. Uniunea oamenilor muncii maghiari din România a fost şi în trecut adepta neclintită a colaborării paşnice între cele două popoare. A trăit în strînsă legătură cu urmaşii lui Horea, Cloşca şi Crişan. Ea are acum să strîngă şi mai mult această legătură în spiritul lui Budai Nagy Antal şi Gheorghe Doja. Conducătorii tinerei democraţii române cheamă forţele populare din ţară într-un larg Front Naţional Democrat din România, la propunerea Frontului Unic Muncitoresc... Cercetînd întreg conţinutul proiectului de colaborare, avînd în vedere problemele noastre naţionale specifice, conştienţi de răspunderea ce o avem, acceptăm în întregime Proiectul de colaborare... Sîntem ferm convinşi că nu putem asigura liniştea poporului nostru decît dacă toate forţele democratice vor realiza — pe baza Proiectului de colaborare — Frontul Naţional Democrat şi guvernul ţării“ [11].

La 12 octombrie 1944 s-a constituit Consiliul Naţional al Frontului Naţional-Democrat. El a cuprins reprezentanţi ai organizaţiilor componente, printre care Gheorghe Gheorghiu-Dej, Lucreţiu Pătrăşcanu, C. Titel-Petrescu, Lotar Rădăceanu, Chivu Stoica, Al. Sencovici, Gheorghe Vlădescu-Răcoasa, prof. dr. S. Stoilov, Bányai László, Gheorghe Micle şi alţii. Constituirea Consiliului Naţional al F.N.D. „a marcat o treaptă importantă în procesul de făurire a unei largi coaliţii de forţe, care grupă clasa muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea, păturile mijlocii de la oraşe, naţiona-

---

[10] *Scînteia*, 26 septembrie 1944, cf. *Anale de istorie*, 1/1970, p. 10.
[11] *Világosság*, Cluj, an. 1, nr. 8, 26 octombrie 1944, p. 4.

https://biblioteca-digitala.ro

lităţile conlocuitoare interesate în înfăptuirea unor adînci transformări democratice în viaţa social-politică a ţării" [12].

Frontul democratic de luptă comună a maselor muncitoare române, maghiare şi de alte naţionalităţi s-a închegat pe întreg cuprinsul ţării nu numai în marile centre ca Bucureşti, Cluj, Tg. Mureş, Oradea, Sibiu, Braşov, Arad, Satu-Mare, Timişoara etc., ci şi în zeci şi zeci de alte localităţi, mari sau mai mici. El s-a manifestat în cele mai diverse forme şi aspecte ale procesului de democratizare a ţării, de la lupta pentru cîştigarea poziţiilor în aparatul de stat central şi local, pînă la înfiinţarea gărzilor patriotice înarmate, a comitetelor sindicale din întreprinderi, uzine şi fabrici, a comitetelor ţărăneşti care au trecut la înfăptuirea reformei agrare. Pretutindeni, în toate sectoarele vieţii, forţele democratice române, maghiare şi de alte naţionalităţi înfăptuiau măsuri politice, sociale şi economice cu caracter democratic [13].

Pe măsura eliberării de sub ocupaţia horthystă a nordului Transilvaniei, a fost introdusă în mod treptat administraţia românească. Sub acţiunea maselor populare, avînd în frunte pe comunişti, în numeroase judeţe, oraşe şi comune au fost instaurate autorităţi democrate, care acţionau în sensul năzuinţelor poporului. În acelaşi timp, s-a trecut la refacerea organizaţiilor P.C.R. şi a altor organizaţii de masă, pe baza indicaţiilor date de C.C. al P.C.R. În aceste condiţii, forţele retrograde (folosind majoritatea de care dispuneau în guvernele Sănătescu) încercau să frîneze sau să împiedice dezvoltarea prefacerilor revoluţionare. În unele localităţi din nordul Transilvaniei au fost trimise autorităţi civile alcătuite în mare parte de elemente îmbibate de spirit şovin, precum şi aşa numitele „Gărzi Iuliu Maniu", formate mai ales din legionari, care au comis acte teroriste îndeosebi în rîndurile populaţiei maghiare. În acelaşi timp, în regiunile muntoase din Transilvania acţionau bande fasciste maghiare şi germane. Toate acestea aduceau prejudicii în calea stabilirii unui climat de colaborare între români şi maghiari, fapt semnalat de dr. Petru Groza (vicepreşedinte în cel de-al doilea guvern Sănătescu) în şedinţa guvernului din 13 noiembrie 1944.

La 24 octombrie 1944, comandamentul sovietic a instituit în nordul Transilvaniei administraţia militară sovietică, avînd drept sarcină asigurarea în spatele frontului a ordinii necesare continuării operaţiilor militare. Acest regim a rămas în vigoare pînă la 9 martie 1945, cînd (în condiţiile existenţei unui regim democratic) administraţia românească a fost reintrodusă pe teritoriul nordului Transilvaniei. În toată această perioadă, autorităţile locale erau propuse spre aprobare Comandamentului sovietic de către comisiile locale ale Frontului Naţional-Democrat, care se consulta în prealabil cu organizaţiile P.C.R. şi cu Consiliul Central al F.N.D. Astfel, în ciuda unei situaţii particulare existente pe plan admi-

---

[12] A. Petric, *o. c.*, în *Anale de istorie*, 1/1970, p. 11.
[13] Gh. I. Bodea, *Lupta comună a oamenilor muncii români şi de alte naţionalităţi pentru democraţie*, în *Făclia*, Cluj, 3 martie 1970.

https://biblioteca-digitala.ro

nistrativ în nordul Transilvaniei, unitatea fusese, de fapt, restabilită pe întreg teritoriul ţării [14].

În cursul lunii octombrie 1944, în mai multe judeţe cum ar fi Cluj, Oradea, Odorhei, Maramureş, Satu-Mare şi altele, masele populare în frunte cu forţele democratice, în condiţiile eliberării de sub jugul fascist a acestor teritorii de către armata română şi sovietică, au reuşit să aleagă de la început prefecţi comunişti, democraţi.

Eliberarea de sub ocupaţia horthysto-fascistă a Clujului la 11 octombrie 1944 a fost primită cu entuziasm şi încredere de întreaga populaţie a ţării, care vedea în acest act simbolul eliberării populaţiei (în marea ei majoritate românească) din nordul Transilvaniei, teritoriu răpit din trupul ţării prin dictatul de la Viena. Eliberarea Clujului era în acelaşi timp o etapă importantă în desăvîrşirea luptei antifasciste, antihorthyste, pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei. În aceeaşi zi, în numele Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Lucreţiu Pătrăşcanu a făcut o declaraţie patriotică în care a relevat meritele deosebite ale ostaşilor români şi sovietici în înfăptuirea acestui act de majoră importanţă lansînd o vibrantă chemare adresată populaţiei pentru continuarea luptei antifasciste. „Lupta nu s-a terminat, — (se arată în chemare). Războiul trebuie dus pînă la capăt. Înfrîngerea totală a duşmanului hitlerist este condiţia existenţei noastre ca popor liber. Pentru victorie nu precupeţiţi nici o sforţare, nici un sacrificiu. Întreg poporul să participe la lupta pentru izbînda finală ... Partidul comunist vă cheamă la luptă împotriva hitleriştilor din afară şi dinăuntru. Susţineţi prin toate mijloacele armatele eliberatoare sovietice şi române“ [15].

Primul ziar apărut în Cluj după eliberare, „Tribuna Ardealului“ relatează la 18 octombrie 1944: „Bucuria este mare în întreaga ţară. Dar ea este şi mai mare în sînul populaţiei de aici. Cei care au petrecut în ultimii patru ani în acest oraş se bucură că au ajuns şi ei ziua mare a libertăţii!“. La 12 octombrie 1944, după numai 24 de ore de la eliberare, în Cluj are loc restabilirea administraţiei publice.

În urma consfătuirii iniţiată de comunişti ce s-a ţinut cu reprezentanţii sindicatelor muncitoreşti şi a consultării mai multor persoane, conducerea oraşului şi a judeţului a fost preluată de comunişti atunci ieşiţi din ilegalitate şi elemente progresiste, democratice. Astfel s-a delegat ca primar al Clujului prof. Tudor Bugnariu, iar ca ajutor de primar Demeter János. Totodată, pentru organizarea administraţiei din judeţ au fost delegaţi ca prefect Teofil Vescan (senior), ca subprefect dr. Csögör Ludovic, iar pentru paza avutului şi asigurarea securităţii cetăţeneşti s-a organizat Poliţia orăşenească sub conducerea ing. Virgil Salvan [16].

La 12 ianuarie 1944 muncitorii şi ţăranii români şi maghiari din judeţul şi oraşul Tg. Mureş „uniţi în Partidul Comunist, în Uniunea Populară Ma-

[14] L. Bányai şi A. Petric, *Dictatul de la Viena din august 1940 şi lupta pentru anularea lui*, în *Unitate şi continuitate în istoria poporului român*, Ed. Academiei, 1968, p. 458—459: supra, p. 405—423.

[15] *Tribuna Ardealului*, Cluj, 18 octombrie 1944.

[16] *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro

ghiară, în sindicatele unite şi în Frontul Plugarilor, salută noua conducere cu cea mai mare dragoste, expresia democraţiei adevărate, a frăţiei între popoare şi a muncii de reconstrucţie“ [17]. Noua conducere democratică a judeţului avea în componenţă comunişti, social-democraţi, oameni progresişti ca prefectul dr. Victor Groza, subprefectul dr. Antalffy Endre, iar la primăria oraşului, printre alţii, erau dr. Ioan Olteanu şi Soós József. La Oradea, pentru prima oară în istoria oraşului, un muncitor Ványai Károly a ajuns primar [18], ca urmare a victoriei Frontului Naţional Democrat. Peste tot în judeţele şi regiunile recent eliberate forţele democratice luptă pentru asigurarea unui regim cu adevărat democratic, pentru încetarea vrajbei între naţionalităţi. La 18 octombrie 1944, Prefectura Cluj prin ordinul nr. 4 cere în fiecare comună delegarea unui primar şi a unui consiliu comunal format din elemente cinstite, democratice [19].

După cîteva zile de febrilă activitate comuniştii din partea de nord a Transilvaniei reuşesc să restabilească legătura cu Comitetul Central al P.C.R., întreruptă în 1940. Această veste este dată publicităţii la 21 octombrie 1944 printr-un comunicat în care se spunea că la Cluj va funcţiona Comitetul Regional pentru nordul Transilvaniei al P.C.R. care va urma linia şi directivele C.C. al P.C.R. [20]. Reorganizarea şi activitatea desfăşurată de organele şi organizaţiile P.C.R. din judeţele recent eliberate de sub ocupaţia hitleristă — horthystă a stat la temelia luptei oamenilor muncii pentru triumful democraţiei în zilele fierbinţi ale lunilor dinainte de 6 martie 1945.

Ieşirea din ilegalitate a comuniştilor în regiunile pe unde continuau încă luptele şi reluarea legăturii cu C.C. al P.C.R. din Bucureşti a fost o operaţiune complexă şi curajoasă. Înfruntînd riscurile, din dorinţa fierbinte de a se situa în fruntea maselor în lupta împotriva fascismului, pentru înfăptuiri democratice, comuniştii români, maghiari şi de alte naţionalităţi din Cluj, Tg. Mureş, Oradea etc. au reuşit, atît cei închişi (care au evadat din lagăre şi închisori), cît şi cei aflaţi în libertate, să formeze comitete provizorii de partid şi să reia (după multe greutăţi) legătura cu Bucureştiul şi cu Comitetul Regional din Cluj [21]. Într-un timp relativ scurt (pînă la începutul lunii noiembrie 1944) datorită unei activităţi hotărîte şi eficace, în întreg nordul Transilvaniei de cîteva zile eliberat au luat fiinţă organizaţii locale ale P.C.R. şi s-a inaugurat întreaga reţea organizatorică (sectoare, municipii, judeţene, regionale etc.). Pretutindeni, aceste organizaţii ale P.C.R. au militat pentru mobilizarea oamenilor muncii români, maghiari şi de alte naţionalităţi, la înţelegere frăţească, la luptă comună împotriva duşmanului comun: războiul, fascismul. Edificator în acest sens este apelul lansat de Comitetul judeţean P.C.R. Mureş la 18 noiembrie 1944 ţăranilor români şi maghiari din judeţ: „Agricultori români! Să nu vă lăsaţi aţîţaţi împotriva agricultorilor maghiari. Să nu permiteţi nici

[17] *Szabad Szó,* Tg. Mureş, 15 noiembrie 1944.
[18] *Viaţa Nouă,* Oradea, 3 februarie 1945.
[19] *Tribuna Ardealului,* Cluj, 18 octombrie 1944.
[20] *Tribuna Ardealului,* Cluj, 21 octombrie 1944.
[21] Arhiva Comitetului judeţean P.C.R. Mureş, Fond. 1, dos. 1, fila 8—10.

https://biblioteca-digitala.ro

în şcoli nici în biserici, aţîţarea naţională, răspîndirea urii... Să-i predaţi autorităţilor pe aceia care aţîţă la ură între naţionalităţi. Agricultori români, agricultori maghiari, numai atunci veţi fi în adevăr liberi şi vă veţi putea bucura de libertate şi de o viaţă mai bună, dacă vă veţi înţelege frăţeşte. Să distrugeţi ura şi aţîţarea naţională din satele şi judeţele noastre!" Apelul se încheia cu îndemnul: „Intraţi în organizaţia agricultorilor, agricultorii români în Frontul Plugarilor, agricultorii maghiari în Uniunea Populară Maghiară" [22].

Comitetul Regional pentru nordul Transilvaniei al P.C.R. cu sediul în Cluj, în ultima săptămînă a lunii noiembrie într-o entuziastă chemare face apel la toate organizaţiile Partidului Social Democrat, ale Sindicatelor Unite, a Blocului Naţional Democrat, a Frontului Plugarilor, a Madosz-ului, a Uniunii Patrioţilor, Apărarea Patriotică, organizaţia democratică a evreilor, să se întrunească la 26 noiembrie 1944 orele 15 în localul Primăriei din Cluj pentru elaborarea în comun a modalităţilor privind colaborarea sinceră şi democratică în rezolvarea multiplelor probleme ivite [23]. În acelaşi sens au loc la începutul lunii decembrie 1944 şi acţiuni iniţiate de Comitetul judeţean Bihor al Partidului Comunist Român [24], precum şi cele coordonate de Comitetul judeţean P.C.R. Satu Mare (incluzînd pe atunci şi plasa Baia Mare) [25]. Ca pretutindeni în ţară, concomitent cu reorganizarea partidului comunist şi a activităţii sale în noile condiţii legale şi în aceste regiuni recent eliberate ale ţării, s-a trecut la organizarea activităţii sindicatelor unite, a U.T.C., a Frontului Plugarilor, a Uniunii Patriotice, a Uniunii Populare Maghiare, a organizaţiilor de femei, de mici meseriaşi şi a altor organizaţii democratice.

Reorganizarea sindicatelor muncitoreşti la Cluj a început de fapt încă cu cîteva zile înainte de eliberarea oraşului de către cadrele comuniste de bază; astfel încît în dupăamiaza zilei de 12 octombrie 1944, cînd comandamentul militar s-a instalat în clădirea Primăriei, reprezentanţii tuturor sindicatelor şi branşelor s-au prezentat pentru a saluta armatele eliberatoare şi pentru a începe organizarea muncii de reconstrucţie. Sindicatul muncitorilor şi angajaţilor de la căile ferate avînd în frunte pe Gheorghe Timofi au început curăţirea ruinelor din gara şi atelierele C.F.R. La fel au procedat şi alte organizaţii sindicale de la „Dermata", „Junász" etc. [26].

Reorganizarea sindicală rapidă a muncitorilor clujeni a determinat ca şi noua administraţie provizorie să recurgă în primul rînd la serviciile sindicatelor, care din zi în zi au ajuns la o influenţă tot mai mare în toate compartimentele vieţii. La începutul lunii martie forţa sindicatelor clujene a crescut în mod deosebit, numărul sindicaliştilor ajungînd la cifra de 20.000 membri, aproape totalitatea muncitorilor şi salariaţilor publici şi particulari [27], grupaţi în cele 25 de sindicate profesionale. În rîndul opiniei

[22] *Szabad Szó*, Tg. Mureş, an. I, nr. 12, 24 noiembrie 1944, p. 2.
[23] *Világosság*, Cluj, an. I, nr. 31, 24 noiembrie 1944, p. 3.
[24] Arhiva Comitetului judeţean P.C.R. Bihor, Fond 2, dos. 3, fila 6—8.
[25] Arhiva Comitetului judeţean P.C.R. Maramureş, Fond 1, dos. 1, pct. 1.
[26] *Făclia*, Cluj, 25 martie 1945.
[27] *Ibidem*.

https://biblioteca-digitala.ro

publice, a maselor largi populare se formase în aceste luni de luptă convingerea că „dacă membrii şi conducătorii deopotrivă îşi vor face datoria, atunci sindicatele îşi vor împlini rostul de a deveni fermenţii progresului în România democratică, liberă şi independentă, care trebuie să fie patria bună a tuturor cetăţenilor loiali, muncitori şi cinstiţi, fără deosebire la originea lor etnică sau la crezul lor“ [28].

Din iniţiativa Consiliului Sindicatelor Unite, în Cluj, în chiar primele zile după eliberare, au început lucrările publice pentru curăţirea ruinelor, reconstruirea podurilor, continuarea producţiei în uzinele şi întreprinderile publice şi particulare părăsite de conducătorii sau patronii lor, reglementarea lefurilor prin salarii minimale şi maximale pentru prevenirea scumpetei, a inflaţiei. Consiliul Sindicatelor Unite a dus o vastă acţiune economică împotriva speculei şi a scumpetei, pentru armonizarea preţurilor industriale şi preţurile produselor agricole maximalizate; s-a constituit apoi Cooperativa Economică a Muncitorilor din Cluj etc. Importanţa luptei titanice a muncitorilor sindicalişti, români, maghiari şi de alte naţionalităţi pentru democratizarea şi normalizarea vieţii economice a fost semnalată încă atunci de presa democratică. La 28 martie 1945 în articolul „Rolul sindicatelor din România democratică“, ziarul „Făclia“ din Cluj nota: „Sîntem convinşi că autorii manualelor de istorie vor consacra un capitol special sforţărilor aproape supraomeneşti depuse de organizaţiile muncitoreşti în aceste timpuri de tranziţii pentru normalizarea vieţii economice“, pentru „democratizarea şi consolidarea vieţii economice în cadrul statului democrat român“.

La Oradea, în primele zile după 12 octombrie 1944, muncitorii în frunte cu comuniştii au reînfiinţat Căminul Muncitoresc şi au trecut imediat la refacerea oraşului, la continuarea şi reluarea producţiei instituind comitete sindicale de fabrică, comitete de încredere. S-a înfiinţat o organizaţie economică „Comitetul de producţie“, care avea sarcina de a reface uzinele rămase fără stăpîni, a asigura aprovizionarea cu materii prime şi distribuirea produselor finite. O sarcină deosebită a sindicatelor muncitoreşti unite din Oradea a fost lupta împotriva şovinismului. Folosind orice prilej conducătorii celor peste 15.000 muncitori sindicalişti bihoreni au arătat că „dacă înfăptuim unitatea între muncitorimea română şi maghiară, dacă împăcăm populaţia română şi maghiară, atunci vom putea să democratizăm şi ţara şi vom putea realiza un sistem democratic care asigură drepturi egale pentru fiecare cetăţean. Azi majoritatea muncitorilor vede că sindicatele înaintează pe un drum just şi în această privinţă“ [29].

La Tg. Mureş, Sindicatele Unite şi-au ţinut prima adunare generală în ziua de 4 noiembrie 1944 în sala mare a Palatului Culturii şi (după cum relatează ziarul „Szabad Szó“ din localitate) la această adunare au participat cîteva mii de muncitori sindicalişti care au aprobat un proiect de hotărîri în care îşi propun să lupte pentru refacerea şi construcţia ţării, pentru drepturi şi îndatoriri egale tuturor muncitorilor, fără deosebire de

---

[28] *Ibidem.*

[29] *Erdélyi Szikra,* Oradea, an. I, nr. 4, 29 martie 1945, p. 2.

https://biblioteca-digitala.ro

naţionalitate, pentru dezvoltarea culturii muncitoreşti etc. Adunarea a ascultat pe delegatul Frontului Naţional Democrat din Bucureşti, care a transmis mesajul de salut al forţelor democratice din capitală către muncitorimea română şi maghiară din Tg. Mureş şi judeţ [30]. Tot aici, la această şedinţă s-a dat citire proiectului de hotărîri al Asociaţiei meseriaşilor maghiari din Tg. Mureş care declarau: „Noi am participat şi vom participa la luptele duse pentru zdrobirea fascismului şi vom face totul ca să construim societatea nouă, liberă, democrată, apărătoare a drepturilor omeneşti fără deosebire. Chiar aici afirmăm că vom lupta nu numai împotriva fascismului extern, dar şi a celui intern, fie el de orice naţionalitate“ [31].

Organizarea muncitorimii maramureşene în cadrul Sindicatelor unite are loc în lunile noiembrie şi decembrie 1944. Pentru buna desfăşurare a acestei acţiuni, organele locale atrag atenţia că sindicatele „numai atunci vor avea putere executivă, dacă fiecare muncitor, fără deosebire de sex, naţionalitate sau religie, prin intrarea sa în sindicat, va sprijini munca Sindicatelor Unite Muncitoreşti şi va depune o muncă suplimentară în spiritul înţelegerii muncii colective şi a colaborării paşnice, deoarece, MUNCA COMUNĂ — PUTEREA COMUNĂ!“ [32].

Toate aceste realizări pe frontul luptei pentru democraţie au fost posibile şi datorită faptului că încă în primele zile după eliberare, înţelegînd pulsul nou al vremurilor, conştienţi de rolul de importanţă majoră ce le revine, muncitorii comunişti şi social-democraţi şi-au dat mîna înfăptuind Frontul Unic Muncitoresc şi în aceste regiuni ale ţării. „Înfăptuirea unităţii de acţiune a clasei muncitoare — a spus tov. N. Ceauşescu — a avut o însemnătate deosebită, aş putea spune hotărîtoare, pentru desfăşurarea cu succes a luptelor democratice şi revoluţionare din ţara noastră“ [33].

La Cluj, încă la 21 octombrie 1944 are loc o consfătuire între delegaţii organizaţiei clujene a Partidului Comunist Român şi ai organizaţiei clujene a Partidului social-democrat. Moţiunea prezentată de delegaţia P.C.R. avea 18 puncte şi ea a stat la baza frontului unic. Propunîndu-şi drept scop final al luptei construirea unei Românii cu adevărat democratice, moţiunea la punctul 4 cerea printre altele: „Egalitate şi drepturi tuturor cetăţenilor ţării, indiferent de naţionalitate, religie ori sex. Trebuie să se realizeze convieţuirea prietenească între toate naţionalităţile ţării. Persecuţia naţională şi religioasă trebuie urmărită şi reprimată prin lege. Trebuie să se asigure dreptul cuvîntului, a presei, a întrunirilor, a organizării, ca drepturi ale democraţiei libere. Organizaţiile fasciste şi profasciste trebuiesc desfiinţate definitiv“ [34]. Enumerînd toate condiţiile politice, economice, sociale şi naţionale care sînt necesare pentru asigurarea triumfului democraţiei, moţiunea în ultimul ei punct conchidea: „Acest program

[30] *Szabad Szó*, Tg. Mureş, an. I, 3, 7 noiembrie 1944, p. 1—2.
[31] *Ibidem*.
[32] *Poporul*, Sighet, 25 decembrie 1944.
[33] N. Ceauşescu, *Cuvîntarea la adunarea festivă cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a instaurării guvernului democratic de la 6 martie 1945*, în *România liberă*. 7 martie 1970, p. 1.
[34] *Világosság*, Cluj, an. I, nr. 8, 26 octombrie 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

nu poate fi realizat decît de un guvern care reprezintă toate forțele naționale și democratice ale țării și se bucură de sprijinul efectiv al maselor largi populare din România".

Începînd cu 21 octombrie 1944, F.U.M. a pornit din Cluj lupta pentru democratizarea tuturor regiunilor recent eliberate, fiind inițiatorul și organizatorul vieții publice din partea de nord a Transilvaniei, în cel mai desăvîrșit spirit democratic. Referindu-se la activitatea depusă, în perioada octombrie 1944 — martie 1945, de F.U.M. în această parte a țării, manifestul de 1 Mai al F.U.M. din Cluj specifica: „Partidele din Frontul unic muncitoresc au apărat cu cea mai mare energie, drepturile tuturor cetățenilor, egalitatea lor în fața legilor și egalitatea naționalităților din România" [35].

O activitate deosebită pentru triumful cauzei democrației a depus în primele luni de după eliberare organizația democratică „Frontul Plugarilor" a cărei organizație regională (pentru mai multe județe din nord-vestul țării) s-a înființat la Cluj în ziua de 11 noiembrie 1944 avînd în frunte comuniști și vechi activiști ai „Frontului Plugarilor" ca Pavel Bojan, Iosif Bălaj, Romulus Hatos, Maria Olpretean, Teodor Someșfălean [36].

Organizațiile „Frontului Plugarilor" au început să se înmulțească în noiembrie-decembrie 1944 pe întregul teritoriu aflat sub îndrumarea Comitetului din Cluj: la Bistrița-Năsăud, în județul Mureș, în Maramureș [37]. La mijlocul lunii februarie 1945 organizația județeană Mureș avea deja aproape 2 500 membri înscriși în „Frontul Plugarilor" [38]. Dintre acțiunile politice și economice de mare anvergură realizate de Frontul Plugarilor în lunile dinainte de instaurarea guvernului dr. Petru Groza, este demnă de relevat organizarea adunării generale a Frontului Plugarilor din regiunea Cluj (cuprinzînd mai multe județe) la 11 februarie 1945. Au fost de față peste 150 de delegați. După cum se anunță în comunicatul publicat la 15 februarie 1945, „plugarii... și-au trimis din comune reprezentanții, care să spună în amănunte pentru fiecare unghiu apropiat sau depărtat al județului, tot ceea ce îi preocupă în legătură cu reforma agrară și toate celelalte probleme politice, sociale, economice și culturale, de cari se ocupă fiecare cetățean democrat al țării noastre" [39]. Înafara stringentei probleme a reformei agrare, participanții la această adunare au „cerut insistent ca la conducerea țării să fie instalat un guvern sincer — democratic, un guvern al Frontului Național Democrat" [40].

În momentele cînd țărănimea din întreaga țară, ascultînd îndemnul Partidului Comunist și trecînd peste capul forțelor reacționare a început să împartă pămînturile moșierești, organul „Frontului Plugarilor" din regiunea Cluj, „Plugarii", publică la 28 februarie 1945 articolul „Frontul Plugarilor și reforma agrară", în care se dă răspuns la întrebarea „cine,

[35] *Adevărul Ardealului*, Cluj, 1 mai 1945.
[36] *Plugarii*, Cluj, 11 noiembrie 1944.
[37] *Szabad Szó*, Tg. Mureș, 19 februarie 1945. Arhiva Comitetului județean al P.C.R. Maramureș, Fond I, dosar 1.
[38] *Szabad Szó*, Tg. Mureș, 10 februarie 1945.
[39] *Plugarii*, Cluj, 10 februarie 1944.
[40] *Ibidem*.

https://biblioteca-digitala.ro

cînd şi cum trebuie să facă reforma agrară?" Autorul articolului, Pavel Bojan, demască Comisia de reformă agrară din Bucureşti care „de 4 luni discută această problemă şi nici pînă azi nu a găsit nici o modalitate, fiindcă nici nu vrea să găsească", aducînd la cunoştinţa tuturor că „ţăranii nu mai aşteaptă şi au început să înfăptuiască reforma agrară într-o serie de judeţe". În continuare este expus punctul de vedere al organizaţiei judeţene a „Frontului Plugarilor" pentru înfăptuirea cît mai grabnică a reformei agrare. Printre cele 10 puncte ale programului de reformă agrară, „Frontul Plugarilor" prevede că: „La reforma agrară nu trebuie făcută nici o deosebire între naţionalităţi. Duşmanii poporului nu trebuie să beneficieze de reforma agrară. Populaţia comunei, în frunte cu comitetul sătesc, cunosc faptele tuturor conlocuitorilor şi ei trebuie să aducă o hotărîre dreaptă în asemenea cazuri, să aibă grijă, să nu devină apărătorii uneltelor fasciste" [41].

Încadrat în marele front democrat din România, Madosz-ul (organizaţie revoluţionară cu un frumos trecut de luptă) şi-a propus, imediat după eliberarea regiunilor din nord-vestul ţării, reînfiinţarea organizaţiilor distruse în 1940 de către stăpînirea fascisto-horthystă. Încă la 20 octombrie 1944, organul de presă al Madosz-ului, organizaţia regională Cluj, „Világosság" publică un călduros apel intitulat „Înainte de inaugurarea drapelelor", în care se anunţă că peste două zile, va avea loc la Cluj reînfiinţarea organizaţiei regionale a Madoszului. În acest apel se expune programul de muncă şi luptă al organizaţiei care îşi propune „concentrarea într-o unitate a tuturor forţelor populare maghiare din Transilvania... şi încadrarea curajoasă în sînul acelor mişcări, partide şi uniuni democratice, care (fără a face deosebire de rasă, naţionalitate) urmăresc în mod unitar democratizarea vieţii publice peste tot" [42].

La 24 octombrie 1944 apare în acelaşi ziar apelul Madosz-ului adresat populaţiei maghiare din nordul Transilvaniei în vederea reînfiinţării organizaţiilor Madosz care sînt chemate împreună cu poporul român, să militeze în slujba progresului democratic, pentru victoria Frontului Naţional Democrat. Manifestul e semnat, printre alţii, de Szepesy Sándor, Mezei Lajos, Tar Károly, Fodor Pataki Ádám, Kós Károly, Balogh Edgár, Nagy István [43].

Un apel similar elaborase încă la 15 octombrie 1944 organizaţia judeţeană din Tg. Mureş a Madoszului, care cerea „alianţa forţelor democratice în scopul nimicirii necruţătoare a fascismului" şi „colaborarea maghiaro-română pentru încetarea contradicţiilor naţionale aţîţate în mod artificial" [44]. Aceeaşi organizaţie publică la 15 decembrie 1944 un apel către locuitorii satelor în care arată că „agricultorii români şi maghiari trebuie să se înţeleagă între ei şi trebuie să se unească împotriva duşmanu-

---

[41] *Plugarii*, Cluj, 28 februarie 1945.
[42] *Világosság*, Cluj, 20 octombrie 1944.
[43] Gh. I. Bodea, *Cronica evenimentelor şi acţiunilor maselor muncitoare din judeţul Cluj pentru triumful democraţiei, octombrie 1944*, în *Făclia*, Cluj, 24 februarie 1970.
[44] *Szabad Szó*, Tg. Mureş, an. I, nr. 2, 5 noiembrie 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

lui comun, fascismul. Tineretul trebuie educat în spiritul dragostei frățești între naționalitățile conlocuitoare, fiindcă numai astfel putem construi o viață mai bună". Activitatea Uniunii Populare Maghiare pentru victoria democrației în România ia forme tot mai accentuate în lunile decembrie 1944, ianuarie — februarie 1945 pe măsură ce crește numărul organizațiilor sale în comunele județului Bihor, Satu Mare, Mureș. Este semnificativă hotărîrea publicată la 31 ianuarie 1945 în ziarul „Szabad Szó" din Tg. Mureș, în care se arată că „democrații maghiari din județul Mureș — Turda consideră necesară realizarea cît mai rapidă a democratizării sincere și totale. În acest scop, se angajează la luptă unită cu toate organizațiile democrate ale națiunilor conlocuitoare, în cadrul Uniunii Populare Maghiare, care a adoptat programul de activitate guvernamental, propus de Partidul Comunist".

Lupta comună a maselor muncitoare românești și maghiare din nordul Transilvaniei pentru victoria forțelor democrate în țara noastră, se poate urmări — și în lunile premergătoare zilei de 6 martie 1945 — de la centrele muncitorești importante ca Cluj, Oradea, Tg. Mureș, Baia Mare, Satu Mare, pînă în cele mai îndepărtate comune. Această luptă antrenă mase largi de țărani, muncitori, intelectuali români și maghiari deopotrivă. Bineînțeles, rolul de coordonare, îngemănare a tuturor energiilor democratice a revenit Frontului Național Democrat, care a acționat cu succes chiar din primele zile ale eliberării. Astfel, la Cluj încă la 24 octombrie 1944 organizația locală a F.N.D. convoacă pentru 29 octombrie 1944 în Piața Libertății o mare adunare populară pentru sărbătorirea eliberării orașului și mobilizarea maselor populare la luptă în vederea democratizării țării. Din cauza pregătirii unui atac banditesc de către elementele legionare-fasciste, marea adunare a maselor populare românești și maghiare din Cluj s-a ținut în cinci locuri separate dejucîndu-se astfel planul atentatorilor[45]. Referindu-se la acest fapt, ziarul „Plugarul" din 5 noiembrie 1944 arăta că în cele cinci locuri s-au adunat peste 10.000 de români și maghiari care s-au pronunțat pentru colaborarea oamenilor muncii indiferent de naționalitate „și pentru democratizarea țării". După cum relatează „Tribuna Ardealului" din 1 noiembrie 1944 la adunările ce au fost ținute „oratorii au vorbit despre necesitatea înfrățirii popoarelor conviețuitoare, fapt pentru care merită numai cuvinte de laudă și de aprobare unanimă".

În hotărîrea comună adoptată în cele cinci adunări se spune că populația democrată, română și maghiară, din Cluj „se alătură în unanimitate la lupta maselor concentrate în Frontul Național Democrat. Se alătură acelei mișcări care luptă pentru un guvern al tuturor forțelor democratice sub președinția lui Petru Groza". „Numai un guvern democrat poate asigura în România drepturi egale naționalităților"[46].

La Tg. Mureș în dimineața zilei de 19 noiembrie 1944 o mulțime de mii de oameni au luat parte la adunarea democrată organizată de Uniunea

[45] *Făclia*, Cluj, 24 februarie 1970.
[46] *Világosság*, Cluj, 31 octombrie 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

Populară Maghiară avînd drept scop ajutorarea activă a armatei sovietice şi române, strînsa colaborare a forţelor democrate române şi maghiare, reconstrucţia vieţii economice etc. Participanţii la adunare au propus înfiinţarea unei divizii de voluntari, numită „Gábor Áron“ care să lupte pe frontul antihitlerist alături de armata sovietică şi română [47]. Vorbitorii (printre care Antalffy Endre, Iustin Petras, — acesta în numele Uniunii Patriotice) au relevat necesitatea înfrăţirii tuturor elementelor democrate indiferent de naţionalitate pentru asigurarea victoriei în lupta împotriva fascismului intern şi internaţional, a reacţiunii române sau maghiare. Luînd cuvîntul reprezentantul Uniunii populare maghiare a spus, printre altele: „Ne-am născut pe acelaşi pămînt, respirăm acelaşi aer, în acelaşi fel ară plugul indiferent cine ţine coarnele plugului, muncitorul român sau maghiar, şi în acelaşi pămînt ne găsim odihna veşnică. Pe acest pămînt putem să trăim numai în strînsă prietenie şi frăţie“.

În noiembrie 1944 se înregistrează şi acţiuni democratice româno-maghiare concomitente organizate de „Frontul Plugarilor“ şi „Madosz“. Aşa au fost două adunări din Cluj ţinute de cele două organizaţii în ziua de 12 noiembrie care în moţiunile votate au cerut întărirea Frontului Naţional Democrat şi s-au angajat să lupte în comun pentru „victoria democraţiei, pentru pace şi bună convieţuire a tuturor cetăţenilor acestei ţări, fără deosebire de limbă şi credinţă“ [48].

La 14 noiembrie 1944 prefectul, conducerea prefecturii din Tg. Mureş, publică un apel fierbinte către toţi cetăţenii judeţului „fără deosebire de naţionalitate, să-şi întindă mîinile în semn de pace ca să putem înfăptui pe teritoriul judeţului acea ordine democratică, pe care toţi o dorim din întreaga inimă“ [49]. A doua zi, la Cluj, studenţii maghiari progresişti îşi exprimă, în spiritul democraţiei, solidaritatea cu studenţimea română. Tot la Cluj, în 14 noiembrie 1944 delegaţii agricultorilor maghiari din judeţ, întruniţi într-o mare adunare (evocînd tradiţia comună româno-maghiară) au hotărît să lupte împotriva elementelor fasciste propovăduitoare ale şovinismului şi vrajbei; împreună cu întreaga populaţie a judeţului, să se integreze în uriaşa uniune a forţelor democratice.

În a doua jumătate a lunii noiembrie 1944, lupta pentru democratizare a cuprins şi satele judeţului Cluj. În mai multe comune a început, sub îndrumarea comuniştilor, organizarea consiliilor comunale de către delegaţii Prefecturii, susţinuţi de delegaţii Frontului Plugarilor, iar în comunele cu populaţie mixtă şi de delegaţii Madosz. Aceste consilii reprezintă voinţa ţărănimii, ele fiind alese de către adunările săteşti, desfăşurate în mod democratic. Astfel de adunări au fost ţinute în localităţile: Gădălin, Nădăşel, Viştea, Floreşti, Gilău, Căpuşu Mare, Căpuşu Mic etc. [50]

La 1 decembrie 1944, Frontul naţional democratic din Cluj (în consfătuirea ce a avut loc la primăria oraşului) a hotărît să înfiinţeze un colegiu consultativ central pentru judeţele din nordul Transilvaniei, în vederea

[47] *Szabad Szó*, Tg. Mureş, 21 noiembrie 1944.
[48] *Plugarii*, Cluj, 28 noiembrie 1944.
[49] *Szabad Szó*, Tg. Mureş, 15 noiembrie 1944.
[50] *Plugarii*, Cluj, 28 noiembrie 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

înfăptuirii sarcinilor revoluţiei populare conform programului şi sub îndrumarea F.N.D. din România, exercitînd un rol de conducere a organelor de stat. În componenţa acestui Colegiu au intrat delegaţi ai organizaţiilor P.C.R., P.S.D., Consiliul Sindical, Uniunea Populară Maghiară, Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioţilor, Apărarea Patriotică etc. Peste cîteva zile, la 7 decembrie a avut loc prima şedinţă plenară a Colegiului nou ales unde s-a votat în unanimitate ralierea Colegiului la Proiectul de platformă F.N.D. [51].

Un emoţionant salut de luptă transmite la 31 decembrie 1944 organizaţiei judeţene Mureş a Frontului Plugarilor, organizaţia similară a Uniunii Populare Maghiare. Evocînd tradiţiile de luptă comune din anii grei ai ilegalităţii cînd aceste organizaţii de masă conduse de partidul comunist au militat „împreună împotriva regimurilor reacţionare şi fasciste, precum şi împotriva guvernelor lor, care în aceeaşi măsură i-au asuprit pe purtătorii libertăţii române cît şi maghiare", salutul se încheia astfel: „Astăzi ne leagă platforma propusă de Partidul Comunist, pe baza căreia luptăm pentru scopuri comune. Am fost prieteni sinceri şi vom fi şi în viitor. Uniţi, luptăm pentru scopurile fixate, pentru pămînt, pîine, libertate, viaţă paşnică şi înţelegere frăţească a popoarelor" [52].

Anul 1944 s-a încheiat în plină frămîntare şi iureş de luptă. Înfruntînd cerbicia forţelor reacţionare masele populare române, maghiare şi de alte naţionalităţi din nord-vestul ţării în primele săptămîni ale noului an au ieşit tot mai mult pe străzi în mari manifestaţii şi demonstraţii, cerînd înlăturarea guvernului Rădescu şi instaurarea unui guvern cu adevărat democratic.

Din iniţiativa Partidului Comunist, după o prealabilă pregătire minuţioasă în a doua jumătate a lunii ianuarie s-a constituit la Oradea Consiliul judeţean Bihor al Frontului Naţional Democrat. Adunarea ce a avut loc cu această ocazie s-a transformat într-o adevărată manifestaţie în favoarea democraţiei; vorbitorii, români şi maghiari şi-au exprimat hotărîrea de a lupta „pentru democratizarea vieţii noastre publice. Trebuie să anulăm toate legile, decretele reacţionare şi antipopulare şi să le înlocuim cu altele, care vor asigura egalitatea deplină a tuturor cetăţenilor, fără deosebire de naţionalitate, religie şi sex" [53]. Eficienţa constituirii puternicului front naţional democratic şi la Oradea s-a văzut peste cîteva zile cînd în prima şedinţă a Consiliului, secretarul Comitetului judeţean al P.C.R. a anunţat că s-a intervenit pentru demiterea primarului şi a ajutorului său, deoarece primarul a refuzat să colaboreze cu organizaţiile democratice, nu a căutat să colaboreze cu sindicatele unite, a avut o atitudine reacţionară în chestiunea naţionalităţilor. Reprezentanţii Frontului Plugarilor, ai Uniunii Populare Maghiare, ai Apărării Patriotice, ai Uniunii Patrioţilor, au cerut în cadrul şedinţei de la Primăria din Oradea să se instaureze

---

[51] *Făclia*, 26 februarie 1970.
[52] *Szabad Szó*, an. I, nr. 40, 31 decembrie 1944, p. 2.
[53] *Viaţa Nouă*, Oradea, 20 ianuarie 1945.

https://biblioteca-digitala.ro

un regim cu adevărat democratic. La cererea forţelor democratice, pentru prima oară în istoria oraşului a fost numit un primar democrat [54].

Lupta comună româno-maghiară împotriva fascismului, pentru democraţie este relevată şi în articolul intitulat „Cine seamănă vînt, culege furtună", publicat în ziarul bilingv „Poporul" (A nép) din Maramureş la sfîrşitul lunii ianuarie 1945. În articolul amintit se spune: „Noi nu cunoaştem deosebire între fasciştii maghiari, români, ucrainieni şi evrei, tot aşa cum nu cunoaştem diferenţiere între democraţii maghiari, români, ucrainieni şi evrei" [55].

Forţele democratice acţionează şi în judeţul Cluj din ce în ce mai intens. La 28 ianuarie 1945 are loc adunarea unui impunător număr de membri ai Uniunii Patrioţilor în cartierul Mănăştur din Cluj care s-a desfăşurat sub lozinci democratice. Concomitent, în aceeaşi zi, locuitorii maghiari democraţi din circumscripţia a III-a din Cluj, muncitori, funcţionari, intelectuali, într-o mare adunare ţinută la cinematograful Edison, au hotărît ca, în spiritul F.N.D. să contribuie cu toate puterile la democratizarea ţării [56]. În condiţiile în care raportul de forţe se schimbase în favoarea forţelor democratice, care deţineau poziţii îmbunătăţite în guvern, în aparatul de stat central şi local, Partidul Comunist Român a apreciat că a sosit momentul declanşării bătăliei pentru putere, lansînd, în ianuarie 1945, programul de guvernare al F.N.D. la care au aderat P.S.D., Sindicatele Unite, Frontul Plugarilor, Uniunea Populară Maghiară, Uniunea Patrioţilor.

În nordul Transilvaniei, ca şi în întreaga ţară, programul de guvernare F.N.D. a fost primit cu deplină adeziune de către oamenii muncii români, maghiari şi de alte naţionalităţi. În înfierbîntatele zile ale lunii februarie 1945 au loc mitinguri, demonstraţii, manifestaţii pe străzile oraşelor Cluj, Dej, Bistriţa, Zălau, Oradea, Satu Mare etc., unde oamenii muncii români, maghiari deopotrivă cer răsturnarea guvernului Rădescu şi instaurarea guvernului F.N.D.

Procesul de democratizare în nordul Transilvaniei a întîmpinat piedici serioase, provocate atît de reacţiunea maghiară, cît şi de cea română, care (deşi despărţite pe o serie de probleme de ordin politic) erau unite în încercarea de zăgăzuire a procesului revoluţionar. Astfel, unele elemente naţionaliste maghiare făceau agitaţie în favoarea unei pretinse „autonomii", prin care urmăreau împiedicarea reintegrării nordului Transilvaniei la România. Împotriva acestei linii reacţionare militau organizaţiile politice democratice aflate sub conducerea organelor centrale de la Bucureşti. Uniunea Populară Maghiară, care îşi avea Comitetul executiv central la Braşov, a desfăşurat o intensă activitate în direcţia luptei maselor populare maghiare, alături de oamenii muncii români pentru instaurarea unui regim democrat în România, singura garanţie a rezolvării problemei naţionale. Un prim succes în acest sens a fost adoptarea la 6 februarie 1945

---

[54] *Viaţa Nouă*, Oradea, 21 ianuarie 1945.
[55] *Poporul*, Sighet, 21 ianuarie 1945.
[56] *Világosság*, Cluj, 21 ianuarie 1945.

https://biblioteca-digitala.ro

(sub presiunea opiniei publice democratice şi a reprezentanţilor F.N.D. în guvernul prezidat de N. Rădescu), a Statutului naţionalităţilor, care proclama abrogarea legilor rasiste şi de discriminare naţională, egalitatea civilă şi politică a tuturor cetăţenilor în faţa legii, indiferent de rasă, limbă, naţionalitate şi religie, hotărîndu-se pedepsirea prin lege a oricărei manifestări a urei de rasă sau de naţionalitate. Deşi reacţiunea a împiedicat aplicarea consecventă a prevederilor statutului, totuşi adoptarea lui a însemnat un pas înainte în lichidarea rămăşiţelor sumbre ale trecutului [57].

Luna februarie a anului 1945 marchează o accentuare deosebită a încleştării pe viaţă şi pe moarte dintre forţele democratiei şi cele ale reacţiunii. Lupta maselor populare din întreaga ţară se exprimă prin ţeluri politice clar formulate. Strada, pieţele publice se transformă în vaste scene pe care masele populare făceau istoria. P.C.R. organizează mari adunări şi demonstraţii democratice în toate colţurile ţării. La 4 februarie 1945, peste 7.000 de persoane din Dej, Gherla şi împrejurimi au ţinut o uriaşă adunare la Dej, la care au participat reprezentanţii organizaţiilor F.N.D. Participanţii — ţărani şi muncitori — au cerut trecerea imediată la efectuarea reformei agrare. Cei peste 7.000 de oameni au cerut instalarea la cîrma ţării a unui guvern F.N.D. — scrie ziarul „Plugarii" din 9 februarie 1945.

Organizaţia F.N.D. îşi intensifică activitatea zi de zi. La 5 februarie la Cluj în cadrul adunării publice organizată de Uniunea Patrioţilor au fost expuse pe larg punctele Platformei F.N.D. din România. La 7 februarie F.N.D. din Cluj a organizat o şedinţă unde au fost prezentate dările de seamă ale delegaţilor clujeni la Congresul General al Sindicatelor din România, desfăşurat la Bucureşti între 26—30 ianuarie 1945. Delegaţii clujeni au accentuat hotărîrea maselor muncitoare române şi maghiare de a lupta pentru democratizarea ţării, pentru alegerea unui guvern cu adevărat democratic. În ziua de 11 februarie 1945, 5 000 de cetăţeni din Turda şi din împrejurimi într-o demonstraţie de amploare au cerut instaurarea la cîrma ţării a unui guvern F.N.D. În aceeaşi zi la Cluj are loc Adunarea Frontului Plugarilor din judeţ, formată din 150 delegaţi din 25 comune, care au cerut cu hotărîre ca la conducerea ţării să fie instalat un guvern sincer democratic, un guvern F.N.D. [58].

În această atmosferă de luptă tot mai fierbinte, la 12 februarie 1945 începe la Cluj Conferinţa F.N.D. pentru nordul Transilvaniei. În zilele cît a ţinut conferinţa, au luat cuvîntul mulţi vorbitori români, maghiari şi de alte naţionalităţi, care au reliefat faptul că în ţară, de mai bine de 6 luni, se duce o luptă crîncenă pentru victoria democraţiei. Conferinţa a adoptat hotărîrea de a reglementa în spirit democratic problema pămîntului, prin înfăptuirea neîntîrziată a reformei agrare. Într-un spirit unitar şi însufleţit, participanţii la conferinţă, fără deosebire de naţionalitate, au aderat la programul de guvernare al F.N.D., lansînd un apel către toţi oamenii muncii pentru a continua lupta împotriva guvernului Rădescu, pentru

---

[57] L. Bányai şi A. Petric, *o. c.*, p. 459.
[58] *Plugarii*, Cluj, 19 februarie 1945.

https://biblioteca-digitala.ro

instaurarea unui guvern F.N.D. În aceeaşi zi, organul în limba maghiară P.S.D. din Cluj, „Erdély", publică un articol intitulat „Vrem guvernul F.N.D." în care prezintă platforma şi programul de guvernare F.N.D.

Un eveniment deosebit în lupta maselor populare din nordul Transilvaniei pentru triumful democraţiei a avut loc la 15 februarie 1945, cînd peste 30.000 de oameni ai muncii români, maghiari şi de alte naţionalităţi avînd în frunte pe participanţii la Conferinţa F.N.D. pentru nordul Transilvaniei, au manifestat în Piaţa Libertăţii din Cluj pentru instaurarea unui guvern F.N.D. Manifestanţii — după cum relatează ziarul „Plugarii" din 18 februarie 1945 — purtau lozinci pe care scria: „Vrem pămînt", „Moarte fasciştilor", „Trăiască înfrăţirea romăno-maghiară", „Trăiască guvernul F.N.D.", „Să luptăm pentru mărirea producţiei" etc. La marea manifestaţie au luat cuvîntul reprezentanţi de frunte ai organizaţiilor Regionale a P.C.R., P.S.D., Frontul Plugarilor, Uniunea Populară Maghiară, Uniunea Patrioţilor etc., toţi cerînd un guvern F.N.D. Manifestanţii, în frunte cu muncitorii de la „Dermata", au defilat pe străzile Clujului timp de încă peste o oră, scandînd lozinci în care cereau instalarea în fruntea ţării a guvernului Frontului Naţional Democrat.

Procesul de democratizare cuprinde mase din ce în ce mai largi. La 18 februarie 1945 ziarul „Viaţa nouă" din Oradea anunţă că „masele democrate ale Orăzii aşteaptă cu viu interes marea adunare a Uniunii Patrioţilor" anunţată pentru 25 februarie. Poporul român (scrie ziarul) „cere ca la cîrma ţării să ajungă un guvern al Frontului Naţional Democratic" care „este acea forţă capabilă să mobilizeze toate păturile poporului la lupta antifascistă şi în serviciul reconstruirii democratice". În aceeaşi zi „Plugarii" din Cluj publică articolul „Democraţia să facă front comun împotriva şoviniştilor" ca răspuns la unele provocări reacţionare.

Încurajînd lupta ţărănimii pentru democratizarea vieţii sociale şi politice, ziarul „Înfrăţirea" din Tg. Mureş publică la 18 februarie 1945 un larg articol de analiză a situaţiei politice din ţară arătînd că întreaga populaţie din România manifestează pentru un guvern al F.N.D., singurul care poate garanta democratizarea ţării, făurirea unei Românii libere, democratice şi independente. Peste 2 zile, la 20 februarie 1945, ziarul „Viaţa nouă" din Oradea publică articolul intitulat „Guvern al Frontului naţional-democrat", în care mobilizează masele populare din Bihor la luptă pentru realizarea programului de guvernare a F.N.D. prin instalarea la cîrma ţării a acestui guvern, de care „depinde reforma agrară, asigurarea unor salarii omeneşti, egalitatea în drepturi dintre naţionalităţile conlocuitoare şi poporul român, adică realizarea sistemului de convieţuire frăţească, democratică" — conchide ziarul.

În acest sens, la 18 februarie 1945 Uniunea Populară Maghiară a organizat o mare adunare populară în comuna Diosig (Crişana) la care au participat reprezentanţi judeţeni ai Uniunii Populare Maghiare şi ai Frontului Plugarilor. Adunarea s-a desfăşurat în spiritul democraţiei, al înfrăţirii oamenilor muncii români şi maghiari, uniţi în luptă pentru democra-

https://biblioteca-digitala.ro

tizarea țării, prin victoria unui guvern F.N.D. [59]. Tot atunci, o altă mare adunare populară a fost organizată de Uniunea Populară Maghiară în plasa Aleșd, unde participanții români și maghiari deopotrivă au manifestat pentru egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor țării și pentru lupta comună democratică, sub stindardul F.N.D.

La Oradea, în 18 februarie s-a ținut o mare adunare a femeilor democrate organizată de Comitetul Femeilor din Consiliul Sindical din Oradea. Participantele au cerut instaurarea unui guvern al Frontului Național Democrat [60]. La 21 februarie 1945, Comitetul executiv al F.N.D. pentru nordul Transilvaniei, aflînd de provocările reacțiunii la adresa forțelor democratice din București, a trimis regelui o telegramă în care înfierează acțiunile guvernului Rădescu și a clicii reacționare, cerînd arestarea lor și instalarea imediată la cîrma țării a guvernului F.N.D. [61]. Peste cîteva zile, la 26 februarie 1945, Comitetul din Bihor al Frontului Național Democrat a convocat o adunare de majoră importanță în care s-au făcut propuneri de a se organiza o mare demonstrație sub egida F.D.P., pentru guvern democratic. S-a trimis o telegramă de protest contra asasinatelor comise de clica reacționară a lui Rădescu în București, la 24 februarie 1945. „Suntem hotărîți — se arăta în telegramă — să luptăm pentru un guvern al Frontului Național Democrat, care va realiza democratizarea țării“ [62].

Ziua de 28 februarie 1945 este marcată la Cluj de un eveniment însemnat. Acum are loc ședința Comitetului executiv al F.N.D. pentru nordul Transilvaniei în clădirea Băncii Naționale, la care au participat reprezentanți ai Partidului Comunist Român, ai Sindicatelor Unite, ai Partidului Social-Democrat, ai Frontului Plugarilor, ai Uniunii Populare Maghiare etc., printre care Teofil Vescan-junior, Nicolae Goldberger, Vasile Pogăceanu, Tudor Bugnariu, Demeter János, Jordáky Lajos, Balogh Edgár, Hedwiga Medrea, Bruder Ferencz, Victor Pocol, Neumann Jenő, Gheorghe Timofi, Veress Pál și alții. La ședință s-a subliniat faptul că „situația actuală a țării pretinde neapărat să se alcătuiască imediat guvernul F.N.D.“, mobilizîndu-se masele populare la luptă pentru realizarea acestui deziderat.

În primele zile ale lunii martie, cînd se plămădea victoria primului guvern democratic dr. Petru Groza, în nord-vestul țării, forțele democratice organizează tot mai multe demonstrații de amploare în sprijinul Frontului Național Democrat. Astfel Sindicatele unite din Oradea au organizat o impunătoare manifestație desfășurată sub semnul luptei comune împotriva fascismului, împotriva asasinatului comis de clica lui Rădescu, pentru un guvern al Frontului Național Democrat. Pe emblema afișată la o adunare se putea citi: „Trăiască lupta comună a muncitorilor români și maghiari împotriva fascismului“ [63]. Alături de vorbitorii români și maghiari din localitate, a luat cuvîntul reprezentantul F.N.D. trimis din Bucu-

[59] *Viața Nouă,* Oradea, 24 februarie 1945.
[60] *Viața Nouă,* Oradea, 23 februarie 1945.
[61] *Făclia,* Cluj, 4 martie 1970.
[62] *Viața Nouă,* Oradea, 3 martie 1945.
[63] *Viața Nouă,* Oradea, 6 martie 1945.

https://biblioteca-digitala.ro

reşti, care a relevat tocmai lupta comună a poporului român şi a naţionalităţilor conlocuitoare din România pentru triumful democraţiei [64].

A doua zi, tot la Oradea are loc adunarea organizată de Partidul Social-Democrat în care vorbitorii au accentuat că: principalul sprijin al luptei duse de F.N.D. este Frontul Unic Muncitoresc, alianţa indestructibilă a Partidului Comunist şi a Partidului Social-democrat. În aceeaşi zi au mai fost organizate adunări de amploare de către Uniunea Patrioţilor, Uniunea Populară Maghiară, Apărarea Patriotică şi Comitetul D E F A B pentru ajutorarea deportaţilor. Cetăţenii participanţi la aceste adunări, fără deosebire de naţionalitate, au cerut stîrpirea fascismului şi instaurarea unui guvern al F.D.P.

La 4 martie 1945, ziarul „Înfrăţirea" din Tg. Mureş prin articolul „Apel la unire", chema la unitatea de acţiune toate elementele democratice ale ţării, pentru izbînda democraţiei.

Concomitent cu uriaşa demonstraţie istorică a maselor muncitoare din Bucureşti, care a şi dus la răsturnarea guvernului Rădescu, peste 10.000 de oameni ai muncii, ţărani, muncitori, intelectuali, români, maghiari şi de alte naţionalităţi, s-au întrunit la Cluj într-un mare miting şi au cerut „înlăturarea imediată a lui Rădescu, asasinul muncitorimii"[65]. Mai tîrziu, la aflarea veştii că dr. Petru Groza va fi în fruntea noului Guvern — guvernul F.N.D., masele muncitoare din Turda participă la o manifestaţie ad-hoc, prin care salută cu bucurie şi încredere instaurarea primului guvern cu adevărat democratic din istoria ţării.

Cronica celor 196 de zile de luptă aprigă pentru democraţie a consemnat efortul pe care poporul român, sub conducerea Partidului Comunist, l-a depus pentru ca patria noastră să poată înscrie în istoria sa o nouă eră, era devenirii ei socialiste. În efortul pentru democraţie al întregului popor din România s-a inclus şi cel al tuturor forţelor democratice ale naţionalităţilor conlocuitoare din judeţele aflate în nord-vestul ţării. În focul acestei lupte aprige pentru triumful democraţiei s-a cimentat şi mai mult prietenia de secole dintre oamenii muncii români şi cei de alte naţionalităţi de pe teritoriul patriei noastre.

GHEORGHE I. BODEA

---

[64] *Ibidem.*
[65] *Făclia,* Cluj, 4 martie 1970.

https://biblioteca-digitala.ro

DER GEMEINSAME KAMPF FÜR DEN SIEG DER DEMOKRATIE DER RUMÄNISCHEN UND ANDERSNATIONALEN VOLKSMASSEN IM NORDEN SIEBENBÜRGENS

(23. August 1944 — 6. März 1945)

(Zusammenfassung)

Es wird ein Bild der kurzen, aber entscheidenden Zeitspanne gezeichnet, die mit der siegreichen Erhebung gegen den Faschismus im August 1944 begann und in dem Sieg einer in der Geschichte Rumäniens erstmaligen demokratischen Regierung gipfelte. Es war die, am 6. März 1945 eingesetzte Regierung Dr. Petru Grozas.

Im Kampf zur Ergreifung der demokratischen Macht vereinigten sich alle fortschrittlichen demokratischen Kräfte unseres Volkes, die Rumänen und die mit ihnen zusammenlebenden Nationalitäten (Ungarn, Deutsche, Serben u.a.), zu einer breiten Gemeinschaftsfront gegen den allgemeinen Feind: gegen den Faschismus und die Reaktion. Wie es schon oft im Laufe der Jahrhunderte geschah, brachten auch die 196 Tage erbitterten Kampfes (vom August 1944 — März 1945) unzählige Beispiele einer harten, der Nationalität nicht achtenden Gegnerschaft zwischen den demokratischen und reaktionären Kräften.

Aufgrund eines umfangreichen Dokumentenmaterials aus Archiven, sowie der örtlichen und allgemeinen Presse, werden im vorliegenden Artikel interessante Tatsachenberichte aus dem nördlichen Siebenbürgen wissenschaftlich ausgewertet. Sie bezeugen alle, dass der Sieg der Demokratie in Rumänien am 6. März 1945 das Ergebnis des heldenhaften Kampfes der mit der Bauernschaft, der Intelligenz und anderen Gesellschaftschichten verbundenen Arbeiterklasse war.

Die Teilnahme rumänischer, ungarischer, deutscher, serbischer Arbeiter an allen Kämpfen gegen die Reaktion und für eine volksdemokratische Regierung wird durch greifbare Beispiele aus verschiedenen Orten Nordsiebenbürgens bewiesen.

In diesen revolutionären Kampfhandlungen erweist sich die Einigkeit aller arbeitenden Menschen ohne Ansehen der Nationalität als eine unbesiegbare Macht.

https://biblioteca-digitala.ro